

Kounovská sokolovna slaví své jubileum.

Stojí už osmdesát let. Naši předkové ji vybudovali za nemalých obětí, ale s bezbřehým nadšením a touhou dát Kounovu důstojný stánek sportu i kultury. Doslova každou cihlu, ze které je postavená, vzali do svých rukou, pracovali na stavbě bez nároku na odměnu, věnovali sokolovně svůj čas i síly. Plnili si svůj sen. V letech 1936-7 vystavěli budovu, která se stala chloubou Kounova i předmětem přátelské zájisti mnoha okolních sokolských jednot.

Nejlepší způsob, jakým můžeme toto velké dědictví po našich předcích oslavit, je pokračovat v jejich odkazu a zachovat sokolovnu jejímu účelu, tedy jako centrum místního sportovního, kulturního i společenského dění. Sokolovna však nemůže svému účelu dobře sloužit, pokud není v dobré kondici. Proto jsme v loňském roce zahájili její rozsáhlou rekonstrukci, po které už dlouho volala.

První přišla na řadu střecha (oprava krovů, výměna výztužných trámů stropu, zničených červotočem, výměna střešní krytiny včetně latí, oprava atiky a komínů včetně oplechování, výměna okapů; byla vyrobena nad střechu vyčnívající odvětrávací čtyřboká stříška, na kterou byl umístěn nový větrný kohout, jelikož původní byl zničen). V loňském roce jsme také pořídili nové vybavení sálu (stoly, židle, věšáky).

Zrekonstruovaný sál sokolovny s Brázdovou oponou

V letošním roce rekonstrukce pokračovala opravou venkovního schodiště včetně soch lvů, ke schodišti byla osazena nová světla. Byl opraven sloupový přístřešek před hlavním vchodem včetně schodiště i balkonu. Došlo ke kompletní výměně oken a vstupních i balkonových dveří (ve stejném stylu jako ty původní). Byla provedena celková rekonstrukce podlahy pokladny, kompletní rekonstrukce starých a téměř nefunkčních toalet (rekonstrukce rozvodů vody a elektřiny, nové stropy, obklady stěn atd.). Byly opraveny a vymalovány chodby, schodiště, výčep a bar. Bar dostal i nový strop.

Náročným úkolem byla kompletní rekonstrukce sálu. Všechny stěny a strop včetně jeviště a přísálí byly zbaveny původních nátěrů, opatřeny novým štukem a vymalovány. Podlahy v přísálí dostaly nový nátěr. Bylo instalováno kompletně nové osvětlení, přičemž původní zářivky byly nahrazeny novými LED žárovkami.

Velký kus práce je za námi, další nás ale čeká. Rekonstrukce sokolovny totiž ještě nekončí. V plánu pro nadcházející roky je oprava fasády, zavedení ústředního topení a také úprava venkovního areálu sokolovny.

Věříme, že s pomocí a podporou vás občanů, rodáků a příznivců obce Kounova se to podaří a sokolovna se v blízké budoucnosti znovu zaskví v plném lesku.

Zastupitelé obce Kounov

CESTA K SOKOLOVNĚ

Napsal Roman Hartl

ZALOŽENÍ SOKOLA V KOUNOVĚ

Sokolská jednota v Kounově vznikla v roce 1919 zásluhou řídícího učitele místní české obecné školy Rudolfa Veselého. Rodák z Liberce vystřídal před příchodem do Kounova několik působišť. Učil ve Zvoli u Kamenného Přívozu, poté v Německém Šicndorfu na Vysočině, v Hostomcích u Duchcova, v Kopistech a v Záluží u Mostu. V roce 1901 byl ustanoven řídícím učitelem menšinové české obecné školy v Kounově. Českou školu v národnostně smíšeném, česko-německém Kounově založil v první polovině osmdesátých let 19. století spolek Ústřední matice školská. Jednalo se o soukromý dobročinný spolek, ustavený v roce 1880 k zakládání a podpoře českých obecných škol, mateřských škol a opatroven v národnostně smíšených oblastech. Matiční obecná škola v Kounově zahájila činnost 22. září 1884 se sedmi kounovskými dětmi a devíti přespolními.

Už v roce 1905 Rudolf Veselý dal podnět ke vzniku kounovské odbočky Národní jednoty severočeské. Jednalo se o organizaci, která podporovala kulturní a hospodářský rozvoj české menšiny v národnostně smíšených oblastech.

Jak Veselý vzpomíná v předmluvě sokolské kroniky, založené v roce 1919, usiloval o ustavení kounovské sokolské jednoty po dlouhou řadu let, podporován ve své snaze činovníkem rakovnické sokolské jednoty Petrem Jandačem. Národnostní hledisko přitom v jeho úsilí hrálo zásadní roli. Ve zmíněné předmluvě předkládá svůj požadavek, aby sokolská organizace „byla pevnou hrází proti útokům našich úhlavních nepřátel a vychovávala z členstva svého lidí nebojácné, tuhé, zápasu národnostního se nelekající a v boji neústupné“.

Vytrvalá snaha Rudolfa Veselého se však, jak sám v kronice přiznává, stále rozbíjela o „mnohé překážky“. Zmiňuje především chybějící „dobrou vůli našich lidí“, ale i nedostatek dorostu, se kterým by se „mohlo počítati“. Splnění své „dávné touhy“ se Veselý dočkal až po vzniku Československa. Tehdy „zavanul nový vzduch, narovnávaly se

Rudolf Veselý

shrbené šíje, lid přestal se vládnoucími Němců obávatí“. Tento „var nadšení“ připravil úrodnou půdu i k založení sokolské jednoty v Kounově.

Po dohodě s místním odborem Národní jednoty severočeské svolal Veselý na 16. února 1919 zakládající schůzi sokola do hostince Františka Pedála. Dostavilo se „přehojné“ množství lidí, na pozvání svolavatele dorazili i zástupci okolních sokolských jednot, sokolové z Domoušic dokonce v krojích a s praporem. O úkolech sokolstva promluvil župní sokolský činovník Eduard Klicpera z Rakovníka. Jeho řeč vyslechli účastníci schůze velice pozorně. Zdařilé shromáždění ukončil společný zpěv národní hymny a následná neformální veselice, při které hostincem Františka Pedála dlouho hlaholily národní a sokolské písně.

Do prvního března 1919 se za členy jednoty přihlásilo sedmdesát pět lidí, osm dalších přistoupilo do 23. března 1919, kdy se konala ustavující schůze. Sedm z osmi

dodatečně přistoupivších členů se přihlásilo přímo při ustavující schůzi. Starostou jednoty byl zvolen Rudolf Veselý, místostarostou J. Hocký, náčelníkem A. Jirásek, náčelníci J. Pintová. Vedle funkce starosty vykonával Rudolf Veselý po celé meziválečné období i funkci matrikáře, kronikáře, správce inventáře, novináře a po kratší období i některé další funkce včetně příležitostného režijního vedení sokolského divadelního souboru nebo sbormistrovství sokolského pěveckého sboru.

Jednota založila družstvo cvičících mužů, žen a dorostenců, k nimž postupně přibývala i družstva dorostenek, žákyň a žáků.

Přípisem z 24. března oznámila Česká obec sokolská, že bere založení kounovské jednoty na vědomí a 9. dubna ji přijala za svého člena. Zařadila ji do kladenské Budečské župy, do okresu Rakovník. V roce 1920 se jednota stala součástí nově vzniklé Rakovnické župy.

Jednotě se zpočátku nedostávalo ani vhodných prostor ke cvičení, ani cvičebního nářadí. A na jeho pořízení neměla peníze. Jako první tělocvična posloužil jednotě dvůr a učebna obecné školy. Odtud se cvičení brzy přestěhovala do sálu Singrova hostince, kde však vydržela jen několik dnů. Po nářcích hostinského, že mu sokolové „zboří strop“, se cvičící sokolové přesunuli do sálu Ryskova hostince. Vydrželi tam tři měsíce za nájemné 30 korun měsíčně. Když je i odtud hostinský vykázal, vrátili se na dvůr a do učebny mateřské obecné školy. Před každým cvičením museli nejdříve navršit lavice k jedné stěně, aby získali dostatek místa. Učebnu obecné školy pak sokolové využívali jako svou tělocvičnu až do otevření sokolovny v roce 1937.

Co se týče cvičebního nářadí, v počáteční nouzi vypomohly kounovským sokolům

jednoty v Nesuchyni a Domoušicích. Nesuchyňští sokolové zapůjčili do Kounova koně a hrazdovou žerď, Domoušičtí kužele a činky. První kusy vlastního nářadí, a sice bradla a hrazdu, zakoupila jednota v roce 1920. Postupně k nim přibýly železné kruhy, kužele a další obvyklé tělocvičné nářadí.

V prvním roce existence jednoty se cvičení účastnilo celkem 47 členů, z toho devatenáct mužů a dorostenců a osmadvacet žen. První veřejné cvičení na domácí, kounovské půdě se mělo uskutečnit 13. září 1920, a to na pronajatém pozemku za panským dvorem, který sokolové v čele se starostou Rudolfem Veselým „velice ladně“ upravili na cvičiště. Vedle domácí jednoty se ke cvičení sjeli i sokolové z Mutějovic, Nesuchyně, Pnětluk, Milostína, Hředlí, Krupé, Lužné, Lišan, Rakovníka a z Kročehlav. Kročehlavská jednota byla patronkou neboli ochrankou kounovské jednoty. Jednoty z ryze českého vnitrozemí pomáhaly tehdy těm z národnostně smíšených oblastí jako záštita a opora v činnosti. Podporovaly je zejména svou masovou účastí při veřejných vystoupeních.

Pečlivě připravené sokolské odpoledne 13. září 1920 však zhatil náhlý déšť, který cvičiště proměnil v neprostupnou bažinu. Kounovské sokolky zrušené cvičení oplakaly. Navzdory dešti se uskutečnil alespoň průvod účastníků, který prošel obcí od Singrova hostince na cvičiště. Do pochodu vyhrávala Hoffmanova kapela. Místo cvičení sokolové strávili odpoledne v Singrově hostinci, kde prý zavládlo pravé sokolské veselí. To potěšilo nejen hostinského (sokoly si prý nemohl vynachválit), ale i domácí jednotu, která prodejem občerstvení v sokolském bufetu obohatila svou pokladnu o více než čtyři tisíce korun.

Jako náhradu za zmařené veřejné cvičení získala kounovská jednota pořadatelsví okrskového cvičení v roce 1921. Konalo se 19. 6. na improvizovaném cvičišti za panským dvorem a vydařilo se po všech stránkách skvěle.

Peníze, které jednota získala při „pravém sokolském veselí“ v Singrově hostinci v roce 1920, použila k zaplacení dluhu za nákup bradel a hrazdy a na pořízení divadelních kulís o šesti proměnách. Kulisy, zhotovené z papírového plátna (s výjimkou opony, která byla z plátna režného), namaloval R. Vácha z pražských Vinohrad. Prvními režiséry sokolského divadelního souboru se stali pánové Živec a Polívka. Rudolf Veselý se kvůli přetíženosti jinými funkcemi musel této role vzdát. V pozdějších letech přesto několikrát na režisérskou židli usedl, mimoto vedl i sokolský pěvecký sbor, který však vyvíjel velmi nepravidelnou činnost (ve 20. a 30. letech po nějakou dobu působil v rámci kounovské jednoty i trubačský sbor).

Od svého vzniku až do roku 1938 jednota vyvíjela poměrně pestrou veřejnou činnost, a to jak sportovní, tak i kulturní. Zisk z veřejných podniků (sokolských akademií,

Budova obecné školy v Kounově kolem roku 1930

divadelních představení, plesů, mikulášských zábav atd.) tvořil vedle členských příspěvků hlavní zdroj jejich příjmů. Většinu takto nabytých prostředků jednota ukládala do fondu pro postavení sokolovny. Ta se hned od vzniku jednoty stala velkým snem kounovských sokolů a především jejího prvního starosty Rudolfa Veselého. Už na jedné z prvních členských schůzí si vybudování sokolovny (a také nové školní budovy) veřejně vytkl za svůj životní úkol.

SOKOLSKÉ CVIČIŠTĚ

Jakožto předseda české místní školní rady, tedy voleného orgánu, který měl rozhodující slovo v záležitostech českého školství v obci, měl Rudolf Veselý zcela jistě na vybudování nové, společné budovy české obecné a měštanské školy v Kounově, otevřené v roce 1930, zásadní podíl. Nasvědčuje tomu i text oslavného článku k šedesátinám Rudolfa Veselého, otištěný 20. ledna 1931 v Národních listech, v němž jeho anonymní autor uvádí: „Jeho prací byla zřízena v Kounově škola měštanská a vybudována krásná školní budova.“

Měštanská škola (odpovídá zhruba nynějšímu druhému stupni základní školy) byla v Kounově otevřena v roce 1926. Kronika měštanské školy o případné činnosti Rudolfa Veselého ve vztahu k otevření měštanské školy a k vybudování komplexu českých škol (1929–31) sice mlčí, zde však musíme vzít v úvahu antipatii, snad až nevraživost, která panovala mezi Veselým a prvním ředitelem měštanské školy, jihočeským rodákem Janem Vrhelem. Oba tyto významné představitele české komunity v Kounově nesmiřitelně rozdělovalo jejich odlišné politické přesvědčení. To se bohužel odráželo i v nevlídném poměru mezi školou a sokolem. Až s Vrhelovým nástupcem Bohuslavem Nedbalem, který do funkce nastoupil ve školním roce 1931/2, se pošramocené vztahy obou institucí rázem urovnaly. „Nastal poměr srdečné shody a vzájemné spolupráce,“ pochvaluje si Rudolf Veselý v sokolské kronice. Škola především přestala svým žákům ztěžovat návštěvy cvičení, a za členy sokola ihned přistoupilo i několik učitelů, z nichž někteří se osvědčili i jako cvičitelé.

Podle představy Rudolfa Veselého měla nová budova českých škol v Kounově vyrůst na místě, na kterém od roku 1937 stojí sokolovna. Pozemek nad svahek nad obecnou školou byl první lokalitou na jeho seznamu vytipovaných míst pro postavení nové školní budovy, který v roce 1923 sestavil na žádost ministerstev veřejných prací, národních škol a osvěty. Vedle pozemku nad obecnou školou, na kterém se v té době rozprostíral sad, náležející k místnímu panskému dvoru, zařadil Veselý do seznamu ještě další dva podle jeho mínění vhodné pozemky, a to pozemek pana Zímy u myta a Glasrovu zahradu.

Úřední komisi, vyslané do Kounova, aby vhodnost navržených lokalit posoudila přímo na místě, se ovšem nezamlouvala ani jedna. Souhlasila sice s Veselým, že sad nad obecnou školou je pro postavení nové školy ideální místo, odradilo ji však mínění jednoho z komisařů, důlního správce z Kroučové, který upozornil, že by pozemek mohl být poddolovaný. Při pochůzce obcí komise nakonec zvolila pro stavbu nové školní budovy lokalitu Na Cihelně. Řídící učitel komisi upozornil, že tento pozemek je velmi

vlhký, tentokrát se však komise zvíkat nenechala (což později stavbu nemálo zkomplikovalo, když při kopání základů na jaře 1929 dělníci narazili na tekoucí písek a po zdlouhavém hledání technického řešení, jak tuto nesnáz překonat, bylo rozhodnuto použít jako fundament stavby půl metru silnou železobetonovou desku).

Sad nad obecnou školou tedy komise jako stanoviště nové školní budovy překvapivě zavrhl, zato sokolové se pro něj rázem nadchli. Obrysy své budoucí sokolovny si tu sice v roce 1923 ještě nepředstavovali, zato své cvičiště ano. Využili příležitost a podali si na pozemkový komisariát žádost o odkoupení pozemku. Rudolf Veselý komisariát dvakrát osobně navštívil, aby za podanou žádost intervenoval. Úspěch se dostavil, třebaže Veselého úsilí naráželo na komisariátu na silného politického odpůrce, který se prý snažil pozemek získat pro konkurenční kounovský tělovýchovný spolek s vazbou na svůj politický tábor - Dělnickou tělocvičnou jednotu (o jejíž existenci a činnosti však nevíme vůbec nic). Za zhruba padesátiarový pozemek zaplatila jednota něco málo přes 4 tisíce korun.

Odkup pozemku se pravděpodobně uskutečnil v rámci parcelace panského dvora v Kounově. Parcelace byla součástí první pozemkové reformy, zahájené v roce 1919. Jednalo se o státní konfiskaci (zábor) pozemkového majetku nad 150 ha zemědělské půdy, nebo nad 250 ha celkové půdy v držení jednoho majitele (šlo především o šlechtické velkostatky, dříve označované jako panství; kounovský dvůr patřil Schwarzenberkům) a jejich následné rozdělení (rozparcelování) a převod novým nabyvatelům, zejména drobným rolníkům, a to za určitou, spíše symbolickou finanční náhradu. Pozemková reforma sloužila i jako nástroj politického boje (strany si pomoci přídělů zkonfiskovaného

Školy Svatopluka Čecha krátce před dokončením

Účastníci slavnostního otevření nové školní budovy. Vlevo v sokolském kroji je Rudolf Veselý, vpravo se předklání starosta Rakovníka Čeněk Vaněček, po jeho pravici sedí okresní školní inspektor a zakladatel menšinového českého muzea v Žatci K. A. Polánek

majetku zajišťovaly voličskou podporu; stejná metoda později pomohla komunistické straně vyhrát volby v roce 1946 a otevřít jí tak cestu k převzetí absolutní moci v Československu – voličskou podporu si zajistila přerozdělením majetku zkonfiskovaného odsunutým Němcům) a také jako nástroj národnostního boje, konkrétně ke zvyšování počtu a vlivu českého obyvatelstva v národnostně smíšených oblastech.

Ze zkonfiskovaných panských dvorů se po rozparcelování části k nim náležející zemědělské půdy a nemovitostí stávaly takzvané zbytkové statky. Nájemcem zbytkového statku v Kounově se stal jeho dosavadní správce Antonín Polívka. Byl členem sokolské jednoty v Kounově a od roku 1929 i prvním českým starostou obce.

Po nezbytných terénních úpravách pozemku nad obecnou školou získali kounovští sokolové cvičiště, jaké jí mohly okolní jednoty jen závidět. To samé se však nedalo říci o tělocvičnu, za kterou jednotě stále sloužilo provizorium v obecné škole. Získání vlastní střechy nad hlavou se ukazovalo jako stále naléhavější úkol.

Když v roce 1928 padla možnost odkoupit stodolu M. Glasera a přestavět ji na sokolovnu, zaměřila jednota veškerou svou pozornost opět na budovu obecné školy. Bylo rozhodnuto vstoupit po dokončení nové školní budovy v jednání s Ústřední maticí školskou, jakožto vlastníkem budovy obecné školy, budovu koupit a upravit ji na sokolovnu. „Získali bychom prozatímní tělocvičnu do té doby, než bude stavební fond tak velký, že budeme moci postavit si sokolovnu, což je tužbou nás všech,“ nastínil sokolské plány Rudolf Veselý v zápise do kroniky jednoty za rok 1928.

Po otevření nové školní budovy v roce 1930 odkoupila jednota budovu obecné školy za 20 tisíc korun (snažila se cenu usmlouvat na deset až patnáct tisíc korun, ÚMŠ však o snížení nechtěla ani slyšet). Návrh na přestavbu domu na sokolovnu vypracoval známý plzeňský stavitel a sokol František Kroft (byl členem konsorcia podnikatelů, které vystavělo novou budovu českých škol v Kounově). Jak v kronice jednoty podotkl Rudolf Veselý, návrh, který Kroft sokolům předložil, byl na jednu stranu velice pěkný, na druhou stranu však finanční náklad na jeho uskutečnění (160 tisíc korun) přesahoval možnosti jednoty, zvláště pokud se mělo jednat – jak sokolové předpokládali – pouze o dočasné řešení, než se odhodlají k postavení zbrusu nové sokolovny. A v dlouhodobém výhledu se jim nezamlouvalo ani umístění tělocvičny v těsném sousedství silnice se vším jejím rostoucím provozem, hlukem a prachem. Jednota se proto nakonec uchýlila k úplně jinému řešení. Usnesla se, že v „dohledné době“, jakmile se jí podaří nastřádat dostatečnou sumu (což ovšem bylo spíše zbožné přání, jelikož stavební fond, živý pouze členskými příspěvky a výnosy z divadelních představení, zábav a veřejných cvičení, rostl sotva o několik tisíc korun ročně), zahájí stavbu úplně nové sokolovny, a to na místě nedávno založeného cvičiště. S využitím budovy obecné školy do budoucna sokolové nepočítali. Dohodli se, že jakmile bude nová sokolovna hotová, starou školu zboří a na jejím místě založí park.

V roce 1930 však nikdo nedokázal ani odhadnout, jak dlouho čekání na vytouženou sokolovnu potrvá. Jednota se proto po odkoupení staré školní budovy soustředila na své aktuální potřeby, čili na opravu a úpravu staré školy na tělocvičnu. Práce proběhly v roce 1932 a táhl je opět neúnavný starosta Rudolf Veselý, přestože věkem už překročil šedesátku. O rok později založil před sokolovnou vlastníma rukama a vlastním nákladem dvě oplocené zahrádky, aby – jak sám prohlásil – „vzhled budovy trochu ladnosti získal“. V nevelkém přízemním domě o čtyřech uličních oknech vznikl vedle tělocvičny i byt pro sokolníka – správce sokolovny, jímž byl jmenován pan Kejla.

Přelom dvacátých a třicátých let byl pro českou komunitu v Kounově obdobím převratných změn. Přestože už dávno netvořila menšinu (podle sčítání lidu v roce 1921 žilo v obci 560 Čechů a 460 Němců), v zastupitelstvu stále měli navrch Němci. Na druhou stranu je ale nutné vědět, že většina pozemkového majetku stále zůstávala v německých rukách. Masivní vlnu nových českých obyvatel, která do Kounova přišla po roce 1918, tvořili hlavně dělníci, zejména horníci, drobní zemědělci a státní zaměstnanci (učitelé, četníci, železničáři atd.). Důležitým nástrojem k posilování českého vlivu v národnostně smíšených oblastech se stala již zmíněná pozemková reforma. Tyto překotné změny pochopitelně nezůstaly na německé straně bez odezvy a prohlubovaly frustraci z odtržení od Rakouska v roce 1918, která se pak ve třicátých letech stala živnou půdou pro růst krajně nacionalistické Henleinovy Sudetoněmecké vlastenecké fronty a její nástupkyně, Sudetoněmecké strany.

Při obecních volbách v roce 1929 kounovští Češi poprvé získali většinu v zastupitelstvu, konkrétně osm mandátů proti sedmi německým, a tím i možnost k úspěšnému prosazení svého kandidáta na starostu. Stal se jím nájemce zbytkového statku Antonín Polívka.

Euforie z volebního vítězství se promítla i do atmosféry oslavy desetiletého trvání sokolské jednoty, která se konala 21. července 1929 za hojné účasti sokolů z okolních jednot a z Rakovníka. Euforie, kterou tehdy čeští obyvatelé Kounova prožívali, se odrazila i ve značném finančním úspěchu slavnosti. U sokolského bufetu se za jídlo a pití utrácelo o sto šest.

„Padly nedobytné dosud hradby nepřátelské moci, Kounov není více německým,“ napsal Rudolf Veselý do kroniky jednoty po českém volebním vítězství v roce 1929. Největší zásluhy o tento úspěch připisal právě činnosti sokolské jednoty, té „opravdu nerozborné tvrže“ češství a vychovatelky „zdravých a věrných“ synů a dcer českého národa, jak jednotu definoval už při jejím založení v roce 1919. Autor článku k šedesátým narozeninám Rudolfa Veselého v Národních listech v roce 1921 označil toto přelomové volební vítězství v podstatě za vyvrcholení Veselého národoveckého díla.

Dvouletí 1929/1930 znamenalo pro Rudolfa Veselého mezník ještě z jiného důvodu. S otevřením nové budovy českých škol v roce 1930 se naopak uzavřelo Veselého více než čtyřicetileté působení na českých menšinových školách. Na té kounovské působil od roku 1901 až do konce školního roku 1929/1930, kdy odešel do výslužby.

Nová budova českých škol v Kounově, nazvaná Školami Svatopluka Čecha, byla slavnostně otevřena 28. září 1930. Do školy se nastěhovala jednak obecná škola (jejíž budovu pak koupil sokol), jednak měšťanská škola, otevřená v Kounově (přičiněním Rudolfa Veselého) v roce 1926. Až do otevření nové školní budovy byly třídy měšťanské školy roztroušeny v pronajatých místnostech po celém Kounově. V rámci programu slavnostního otevření Škol Svatopluka Čecha se se starou budovou české mateřské obecné školy, která svému účelu sloužila od roku 1884, symbolicky rozloučil její řídící učitel Rudolf Veselý společně se zástupcem její zřizovatelky Ústřední matice školské.

Projekt budovy Škol Svatopluka Čecha původně připravoval architekt Starý (snad se jednalo o architekta Oldřicha Starého, 1884–1971, významného průkopníka české funkcionalistické architektury), když mu však byl projekt pro „zdlouhavost“ odebrán, převzal zakázku architekt Milan Babuška (1884–1953). Rodák z Kladenska patřil k čelním postavám české meziválečné architektury, jeho nejznámějším dílem jsou

funkcionalistické budovy Národního technického muzea a Národního zemědělského muzea v Praze na Letné ze sklonku třicátých let. Kounovská škola reprezentuje konzervativnější polohu jeho tvorby, kterou uplatňoval především v návrzích školních budov.

V lednu 1931 oslavil Rudolf Veselý šedesátiny.

Slavnostní večírek na jubilantovu počest se konal 21. ledna v Husnikově hostinci. „Plesal celý (český) Kounov, ulicemi obce proudily davy občanstva a hudba vyhrávala české písně,“ hlásily sedmadvacátého ledna Národní listy. Veselému přišla poblahopřát řada gratulantů z občanských, sokolských i učitelských kruhů, dostavili se i jeho bývalí žáci. Obdržel bezpočet kytic a darů. „Oslava zanechala v místě a u všech účastníků mocný dojem a ukázala, jak si lid váží opravdu dobré práce českého učitele, jehož životním cílem byla a jest práce pro národ,“ uzavřely Národní listy.

SOKOLOVNA

Touhu kounovských sokolů po vlastní sokolovně posílila jejich účast při otevření sokolovny v sousedních Mutějovicích v roce 1935 i prohlášení předsedy stavebního odboru tamní jednoty, obvodního lékaře Romana Balakyma, že v případě zájmu vypomůže kounovské jednotě opatřit stavební plány, i svými zkušenostmi. Proto „počalo se u nás mluvit o tom, že také my měli bychom se do stavby pustit,“ píše Rudolf Veselý v kronice jednoty. Jak ovšem vzápětí podotýká, „věru, že se nikdo nenadál toho, co brzy stalo se skutkem.“

Poslední a vlastně jedinou překážkou, která kounovským sokolům ležela v cestě k nové sokolovně, byl jejich strach ze zadlužení jednoty. Necelých 63 tisíc korun, nastřádaných od roku 1919 ve stavebním fondu, k nimž mohli ještě připočíst již příslibenou desetitisícovou dotaci od Československé obce sokolské a dalších přibližně deset tisíc korun za prodej stavebního materiálu po zboření staré školy, představovalo v nejlepším případě stále ještě jen menší část předpokládané sumy, kterou by nová sokolovna stála.

V ten moment ale zasáhla náhoda.

Stalo se v hlavních rysech tohle: Setkali se dva kounovští sokolové, Jánský (pravděpodobně kounovský Zdeněk Jánský, mohlo se však jednat i o přespolního Karla Jánského, oba byli členy sokola v Kounově) a Jiří Šobek st. Jánský byl správcem zrušeného dolu Kateřina, který se nacházel v zátočině železniční trati při silnici do Janova, Šobek činovníkem jednoty. „Poslechněte, pane Šobek,“ povídá Jánský, „já bych věděl, kde by se daly na stavbu té naší sokolovny lacino sehnat cihly.“ Šobek se pochopitelně zeptal kde, načež mu Jánský předestřel možnost odkoupit za pouhých pět tisíc korun provozní budovy zrušeného dolu Kateřina, rozebrat je cihlu po cihle, ty pak převézt do Kounova a tam z nich postavit sokolovnu.

Jiří Šobek st. předložil Jánského nabídku výboru jednoty, ten ji schválil, sokolové uzavřeli se správou dolu kupní smlouvu a třináctého února 1935 nastoupili do práce. „Důl Kateřina hemžil se pracujícími bratry a sestrami, jakož i nečleny jednoty a budovy

mizely vůčihledně z povrchu zemského,“ vylíčil Rudolf Veselý v kronice jednoty nadšení při rozebírání budov. O den později se sokolové při členské schůzi usnesli na okamžitém zahájení stavby sokolovny.

Starosta Veselý však entuziasmus svých sokolských bratří a sester tentokrát sdílel jen částečně. Upozornil, že i přes značnou úsporu nákladů na stavební materiál se jednota pravděpodobně bude muset zadlužit, a především připomněl, že jednota dosud nezahájila ani technické, ani administrativní přípravy ke stavbě.

Rekl, že se jednoho dne nechce dočkat výtek vůči své osobě, jakož i nezaslouženého obviňování z lehkovážnosti, která jednotu přivedla do dluhů a trablí, a vyžádal si proto jednoznačný souhlas všech přítomných členů k bezodkladnému zahájení stavby sokolovny. Zároveň tak hodlal získat jejich ujištění, že přijímají na svou kolektivní odpovědnost všechna rizika tohoto přece jen chvatného rozhodnutí.

V opačném případě byl Rudolf Veselý odhodlán odstoupit okamžitě z funkce starosty.

Když došlo na hlasování, všichni přítomní sokolové zvedli ruku pro.

Rudolf Veselý zůstal starostou a stavba sokolovny začala.

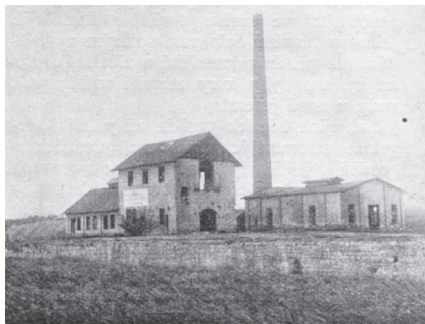
Předsedou stavebního odboru byl zvolen Jiří Šobek starší, projekt sokolovny zajistil Čeněk Polívka (bratr správce zbytkového statku Antonína Polívky) od stavitele Žimy z pražských Dejvic (projekt vypracoval zdarma), stavební dozor převzal za tisícikorunový honorář rakovnický stavitel Jiří Vopršal. Osmnáctého května 1935 starosta Rudolf Veselý poklepal pro štěstí na základní kámen, načež se stavba rozeběhla na plné obrátky. Vyznamenali se při ní především bratři Polívkové, kteří zdarma přiváželi veškerý potřebný materiál, a hlavně předseda stavebního odboru Jiří Šobek starší, který si vzal stavbu sokolovny doslova za svou. Věnoval jí veškerý svůj čas a síly, na staveništi trávil každý den od rána do večera. Rudolf Veselý a další činovníci mezitím sháněli od jednotlivců, peněžních ústavů, státních institucí a z jiných zdrojů další peníze. Podařilo se jim získat skoro 43 tisíc korun.

Do konce roku 1936 byla hrubá stavba sokolovny hotová a Rudolf Veselý tak do kroniky jednoty mohl spokojeně napsat: „Tyčí se již nade vsí hrdě nová naše sokolovna a její červená střecha do daleka svítí, hlásajíc, co zmůže nadšení, obětavost a práce pospolitá.“

Divadelní kulisy společně malovali jeden týden v květnu 1937 akademický malíř Jan Brázda a odborný učitel kounovské měšťanské školy Jaromír Šmíd (jejich práci přihlíželo každý den početné obecnstvo z řad místních občanů), zatímco otec Jana Brázdy, akademický malíř Oskar Brázda, dokončoval pro novou sokolovnu velkolepou oponu,

Jiří Šobek starší

Budovy zrušeného dolu Kateřina

Momentka ze stavby sokolovny

přednesem státní hymny, velký úspěch sklidilo vystoupení dětského pěveckého sboru, který o několik dnů dříve dosáhl skvělého 4. místa na pěvecké soutěži pražského Radiojournalu, krásná podívaná prý byla i na všechna tělocvičná vystoupení, hlavně ta žákovská) a 6. června dvě divadelní představení hry Duše lípy v nastudování kounovského sokolského divadelního souboru pod režijním vedením J. Nedvěda (odpoledne se hrálo pro děti, večer pro dospělé).

V pátek 11. června 1937, dva dny před slavnostním otevřením sokolovny, však kounovští sokolové vůbec nebyli v dobré náladě. Krajem se přehnal krupobití a temná ob-

pojatou jako hold sokolstvu a českému lidu. Kounovské jednotě věnoval oponu darem. Plastiky sokolů, které ozdobily štít sokolovny, vytvořil akademický sochař Josef Štýbr, rodák ze sousedních Mutějovic.

Bylo jaro 1937 a všechno české v Kounově už se začalo chystat na slavnostní otevření sokolovny, stanovené na 13. června 1937 (což bylo o čtrnáct dnů dříve, než sokolové zpočátku zamýšleli. Původní termín stanovili na svátek svatého Petra a Pavla 1937, tedy 29. červen).

Prostřednictvím českých regionálních novin Žatecký kraj pozvali veřejnost na nadcházející velký svátek kounovských Čechů starosta jednoty Rudolf Veselý, jednatel Zdeněk Hejda a náčelník František Černaj. Jejich společné provolání vyšlo 4. června 1937: „Bratři a sestry, přátelé hraničářů! Naše dávná touha je splněna: Jsme pod vlastním krovem. Naše nová sokolovna se tyčí jako pevná tvrz na národnostním rozhraní, od níž se budu odrážeti vlny zápasu s výbojným odpůrcem; stojí tu jako zdroj síly, zdraví a osvěty a jako důkaz sokolského nadšení, obětavosti a vytrvalosti, která nás dovedla přese všechny překážky k vytouženému cíli. Otevíráme ji v neděli dne 13. června 1937 plni naděje, že se zúčastníte této pro nás tak jedinečné slavnosti, že svou přítomností dodáte jí rázu a pravého významu, i že nás povzbudíte k další práci pro vlast a náš národ. Těšíme se na vás. Na shledanou!“

Už před slavnostním otevřením se však v sokolovně uskutečnily dvě akce, a to 30. května slavnostní akademie (program akademie zahájil místní pěvecký kroužek

Dětský pěvecký sbor kounovské školy v roce 1937

loha nevěstila nic dobrého ani pro nadcházející víkend. V sobotu zůstalo nebe zatažené a intenzivní přeháňky rozmáčely půdu a naplnily kdekoukoliv stojatou vodou. Cvičiště najednou vypadalo jako rozčvachtaná země tisíce jezer. Nikomu nebylo do řeči. Ze soboty na neděli se kounovským sokolům spalo těžce.

Když se však v neděli 13. června v pět hodin ráno rozezněl nad Kounovem břeskňý sokolský budíček, pohled na protřhanou oblohu dával naději, že Kounov čeká krásný den. A naděje se rychle měnila v jistotu. Počasí bylo dokonalé. „Bůh musí být sokol!“ napsali si šťastní kounovští sokolové do své kroniky.

Slavnost se odehrávala podle obvyklého scénáře. Po dopolední valné hromadě s proslovem následoval od druhé hodiny odpoledne průvod obcí ze shromaždiště na silnici k Mutějovicím na sokolské cvičiště (v průvodu, který zahajovali dva legionáři se státní vlajkou, pochodovalo přes 1 100 krojovaných a uniformovaných účastníků a přes 1 500 dalších). Na cvičišti se konalo cvičení rakovnické sokolské župy, kterou zahájili kozáčkem čiperní žáci sokola v Kněževsi. Následovala cvičení sokolů z Janova, Mutějovic, útvarová prostoná žáků z Kounova, cvičení janovské drobotiny na české národní písně, cvičení rakovnických mužů na hrazdě, nová prostoná kounovských dorostenek, cvičení rakovnických sokolek na vysoké kladině a další. Davy publika, které obstoupily cvičiště, tleskaly po každé exhibici ze všech sil. Nálada byla jedním slovem báječná.

Nad Kounovem celý den burácel ryčným sokolským pozdrav „Nazdar!“.

O dojemné a povznášející okamžiky nebyla při slavnosti nouze. Například, když Jiří Šobek starší při valné hromadě skromně naslouchal dlouhotrvajícímu aplausu jako

Kounovská sokolská opona a její tvůrce, malíř Oskar Brázda

tě všichni máme rádi jako dobrého bratra, byl jsi poctěn správcovstvím naší sokolovny,“ pravil starosta a pokračoval: „Po všechna léta, co se známe, staral ses pečlivě o svůj majetek, a proto uvítal jsem tuto volbu radostně, neboť tvoje vzorná péče o vlastní majetek jest nám zárukou, že touž péči věnuješ i naší svatyni, na které pracoval jsi denně a jejíž klíč ti nyní podávám. Slibuješ býti jejím bedlivým strážcem?“ „Slibuji!“ hlesl Antonín Sailer a s viditelným pohnutím klíče přijal jako vzácný dar.

Nová kounovská sokolovna sklízela při slavnosti jen chválu a mnozí sokolští hosté se ani netajili přátelskou závistí nad dílem, které se v krátké době podařilo kounovské jednotě vybudovat. Neskrblili pochvalou nad účelným vyřešením vnitřku budovy, krásou tělocvičny a vůbec všech místností. Největší obdiv ale budila Brázdova alegorická opona. Regionální noviny Žatecký kraj ji po právu nazvaly „překrásnou pýchou Žatecka“. Každý, kdo ji viděl, by se pod tato slova bez váhání podepsal.

Otevřením sokolovny splnil Rudolf Veselý svůj životní úkol, který si vytkl při založení kounovské jednoty. Právě Rudolfovi Veselému a jeho neúnavně horlivé činnosti vedené ideou národnostně jednotitého, ryze českého Kounova, přičítali mnozí i hlavní zásluhu na vzestupu české komunity v Kounově mezi světovými válkami, jehož nejvi-

Momentka z průvodu při slavnostním otevření sokolovny

ditelnějšími symboly se stalo české vítězství v obecních volbách v roce 1929 a následné zvolení Antonína Polívky prvním českým starostou obce, otevření budovy Škol Svato-pluka Čecha v roce 1930 a konečně otevření sokolovny v roce 1937.

Ačkoliv jméno Rudolfa Veselého stojí v zápisech a zprávách o průběhu otevření sokolovny skromně v pozadí, jeho nositel i v tento den bezpochyby přijímal z české strany projevy obdivu a uznání, jak o tom ostatně svědčí báseň hředelského badatele v oboru džbánských mýtů a příležitostného prozaika a básníka Ljuby Hornofa Karpatejeva, otištěná 11. června 1937 na titulní straně Žateckého kraje:

Tátovi českého Kounova

Byls' jako Trut, jenž kdesi u Trutnova
se saní bil se krvácej z ran...
Když hydře hlavy narůstaly znova,
Tys' nevzdával se! Sokol bát se vran?!

Na stráž opuštěnou poslali Tě sem,
kde ohniště češství vychládalo,
kde cizí živel žbánský pod lesem
vyhubit hleděl, co se českým zvalo.

Hle, dnes prapory vlají nad Kounovem,
červeně a modř střídají se s bělí...
Je Kounov náš a Sokol pod svým krovem...
Bud' zdráv, bratře starosto Veselý!

Sokolovna v Kounově v roce 1937

DOSLOV

Česko-německé národnostní pnutí, které bylo průvodním jevem a do velké míry i hybnou silou sokolského hnutí v Kounově v prvních dvou desetiletích jeho existence, vyústilo v roce 1938 v tragédii. Na základě Mnichovské dohody z 29. září 1938 začala o dva dny později armáda hitlerovského Německa s obsazováním národnostně smíšených pohraničních oblastí Československa s převahou německého obyvatelstva.

Kounov na záborovém seznamu zpočátku chyběl. Dostal se na něj až v reakci na sérii incidentů, při nichž se Hitlerovi stoupenci snažili dokázat útlak místní německé menšiny tajným rozbíjením oken v německé škole. Přestože četnictvo pachatele vypátralo, provokatéři dosáhli svého. Jako akt „ochrany“ německé menšiny byl Kounov dodatečně připojen k hitlerovskému Německu 24. listopadu 1938.

Po oznámení záboru se podle vzpomínek jednatele sokolské jednoty Zdeňka Hejdy, zaznamenaných v kronice jednoty, vystěhovalo z Kounova 71 českých rodin. Odešel i starosta jednoty Rudolf Veselý, který našel azyl u svého bratra v Praze. Návratu do Kounova se nedožil. Zemřel 30. května 1942, pohřben byl v Mutějovicích.

Mutějovice se za okupace staly střediskem českých vystěhovalců z Kounova (usadil se jich tu největší počet), uschována tu byla i velká část inventáře sokolovny včetně divadelních kulís, výčepního zařízení nebo filmové promítačky (v čp. 86 u Bohumila Hejdy, otce jednatele kounovského sokola Zdeňka Hejdy) a Brázdovy opony (v domě Marie Truksové v místní části zvané Kozí roh). Po osvobození v roce 1945 se opona a další předměty vrátily z Mutějovic do Kounova.

Jiří Šobek starší přežil věznění v koncentračních táborech Terezín a Mauthausen a 12. května 1945 se vrátil do Kounova.